

Turun yliopisto / Olavi Karhulehto

TYYN lausunto yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisen luonnoksesta

Turun yliopiston ylioppilaskunta kiittää Turun yliopistoa mahdollisuudesta lausua yliopiston ja ammattikorkeakoululain muuttamisen luonnoksesta.

Lyhyesti

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian 2009–2015 tavoite saada Suomeen 20 000 kansainvälistä tutkinto-opiskelijaa on lähes saavutettu. Vuonna 2013 suomalaisissa korkeakouluissa opiskeli yhteensä 19 986 ulkomaalaista tutkinto-opiskelijaa, joista 77 prosenttia (15 120) oli kotoisin EU/ETA-maiden ulkopuolelta.

Turun yliopistossa kansainvälisyydellä on merkittävä rooli jokaisella toiminta-alueella. Yliopistossa opiskelee joka lukuvuosi yli 2 000 kansainvälistä opiskelijaa lähes sadasta eri maasta ja lähes 1 000 lähtee vuosittain opiskelemaan tai harjoitteluun ulkomaille. Vuonna 2014 kaikista opiskelijoista noin 8 prosenttia on ulkomaalaisia, mikä vastaa OECD-maiden keskiarvoa. Perustutkintoa suorittaa tällä hetkellä 465 EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevaa opiskelijaa ja kaikista ulkomaalaisista jatko-opiskelijoista peräti 64 prosenttia on kotoisin EU/ETA-maiden ulkopuolelta.

Hallituksen tuoreessa esityksessä yliopisto- ja ammattikorkeakoululakiin lisättäisiin säännökset EU/ ETA-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta perittävistä, vähintään 4 000 euron lukukausimaksuista. Lisäksi korkeakouluilta edellytettäisiin apurahajärjestelmää.

Turun yliopisto on ollut mukana vuosina 2010–2014 toteutettavassa lukukausimaksukokeilussa. Korkeakoulujen lukukausimaksukokeilujen seurannan ja arvioinnin väliraportin mukaan kokeiluja pidettiin pääosin epäonnistuneina niiden lyhytaikaisuuden ja vapaaehtoisuuden vuoksi. Hallituksen esittämä lakimuutos tulisi voimaan 1.1.2016, eli se antaisi korkeakouluille noin vuoden aikaa valmistautua lukukausimaksuja ja apurahajärjestelmää edellyttämiin muutoksiin.

Tarkempia huomioita

1. Pakolliset lukukausimaksut sitovat korkeakouluja, eivätkä ne ole taloudellisesti kannattavia

Esityksessä esitetään pakollista, vähintään 4 000 euron lukukausimaksua kaikkiin englanninkielisiin kandidaatti- ja maisteriohjelmiin. Vaatimuksella puututaan yliopiston ja tiedekuntien autonomiaan ja vähennetään samalla valtion tarvetta rahoittaa yliopistoa. Tämä on ristiriidassa OKM:n rahoitusmallin

tavoitteiden kanssa, jonka tarkoitus on palkita yliopistoja niiden kansainvälisten opiskelijoiden suorittamien tutkintojen perusteella. Esityksen mukaan "mikäli opiskelijat itse osallistuisivat koulutuksen kustannuksiin, tällä olisi luonnollisesti vaikutusta siihen, kuinka paljon julkisia varoja koulutuskustannusten kattamiseksi tarvittaisiin." Näin ollen on ilmeistä, että lukukausimaksujen myötä valtion rooli korkeakoulujen rahoittajana olisi aiempaa vähäisempi.

Jo lukukausimaksukokeilujen aikana apurahajärjestelmien luominen koettiin hankalaksi ja aikaa vieväksi. Lain toteutuessa se edellyttäisi myös nyt yliopistoilta hallinnollista lisätyötä, joka yhdessä lisäisi kuluja. EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden taustojen selvitys jäisi yksinomaan yliopiston vastuulle. Etenkin EU- ja ETA-alueen kansalaisiin rinnastettavien opiskelijoiden aseman selvittäminen esimerkiksi syntymämaan tai siviilisäädyn perusteella on työlästä, eikä yliopistoilla ole keinoja tarkistaa kaikkien dokumenttien oikeellisuutta. Tällöin oltaisiin usein hakijan oman ilmoituksen varassa.

Esityksen lukukausimaksujen tuotto-odotukset ovat epärealistisia. Myös ehdotus mahdollisista verohelpotuksista on irrelevantti, sillä maksujen myötä ulkomaalaiset opiskelijat eivät alun perinkään tulisi Suomeen opiskelemaan. Maksujen sijaan tulisi kiinnittää enemmän huomiota ulkomaalaisten opiskelijoiden kansantaloudellisiin vaikutuksiin. Valtion taloudellinen tutkimuskeskuksen (VATT) ja kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen (CIMO) tuore esiselvitys ulkomaalaisten korkeakouluopiskelijoiden taloudellisista vaikutuksista Suomen talouteen arvioi, että työuransa alkupuolella maahan opiskelemaan saapuva maahanmuuttaja tuottaa julkiseen talouteen parhaimmillaan lähes 200 000 euron nettohyödyn. Myös Tanskassa tehdyt vastaavat tutkimukset ovat osoittaneet, että ulkomaalaisista opiskelijoista on kansantaloudellista hyötyä, kun heidän opiskeluaan tuettaisiin julkisin varoin.

2. Opetuksen laatu ei parane lukukausimaksuilla

Lukukausimaksujen käyttöönotolla olisi selkeä vaikutus maisteriohjelmien hakijamäärään, jolloin Turun yliopiston maisteriohjelmiin ei hakeutuisi riittävää määrää lahjakkaita opiskelijoita. Jo nyt kansainvälisiin maisteriohjelmiin hyväksytyistä opiskelijoista noin kolmannes ei ota paikkaa vastaan, joten lukukausimaksujen myötä olisi haastavaa saada Turun yliopistoon riittävä määrä paikan vastaanottaneita, "maksavia asiakkaita". Lukukausimaksujen tuotoista suuri osa kuluisi stipendien ja markkinoinnin kustannuksiin, ei opetuksen laadun parantamiseen. Kansainvälisiä maisteriohjelmiä kehittäessä ei ole järkevää ajatella suomalaisia ja ulkomaalaisia opiskelijoita kahtena eri kohderyhmänä, vaan kehittämisen tulisi tapahtua yhteistyönä kaikkien tarpeet huomioon ottaen opiskelijan kansallisuudesta riippumatta.

Tuoreet esimerkit Ruotsista ja Tanskasta osoittavat, että lukukausimaksuilla on vaikutusta hakijoiden taustojen yksipuolistumiseen. Maksujen myötä EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevilla kansalaisilla olisi aiempaa suurempi kynnys hakeutua Suomeen opiskelemaan. Vuonna 2013 kansainvälisiin ohjelmien hakijoista 28 prosenttia oli suomalaisia. Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden määrän romahtaminen

heikentäisi näin myös suomalaisten opiskelijoiden koulutuksen laatua, eikä kansainvälisiä ohjelmia olisi järkevää ylläpitää vain suomalaisten ja EU/ETA-maiden kansalaisten vuoksi.

Kansainväliset opiskelijat, tutkijat ja henkilökunta luovat kansainvälisyyttä ja kansainvälinen korkeakouluympäristö lisää opiskelijoiden ymmärrystä vieraista kulttuureista sekä luo luottamusta ja yhteistyötä yli maarajojen. Kansainvälinen opiskeluympäristö ja kotikansainvälistyminen ovat tärkeitä myös siksi, että kaikilla suomalaisilla opiskelijoilla ei ole mahdollisuutta osallistua opiskeluvaihtoon tai kansainväliseen harjoitteluun.

Turun yliopiston strategian mukaan ”Yliopisto tunnistaa vastuunsa eri alojen kansainvälisesti kilpailukykyisten asiantuntijoiden kouluttamisessa”. Suomen kansantalouden menestys on pitkälti vientiteollisuuden varassa ja sen kehityksen perustana ovat kansainväliset osaajat. Useat tutkimukset osoittavat työnantajien arvostavan monipuolista kielitaitoa, valmiuksia liikkua maailmalla ja toimia osana monikulttuurista työyhteisöä tai tiimiä, jota kansainvälinen korkeakouluympäristö tukee.

3. Lukukausimaksut vahingoittaisivat suomalaisen korkeakoulutuksen mainetta ja kansainvälistymistä

Suomalaisen tasa-arvoisen peruskoulun menestys Pisa-tutkimuksissa näyttää välillä säteilevän myös suomalaisten korkeakoulujen maineeseen maailmalla. Vaikka suomalaiset korkeakoulut eivät kilpaile huippuyliopistojen kanssa, opetusohjelmien maine on pysynyt hyvänä. Maksut vahingoittaisivat pahasti suomalaisten korkeakoulujen imagoa ja kansainvälistymisen etenemistä.

Turun yliopiston strategian 2016 tavoitetilä on olla kansainvälisesti tunnettu ja arvostettu valitsemillaan vahvuusaloilla ja kansallisesti kärkiyliopistojen joukossa kaikilla tieteenaloilla. Vakuuttava esimerkki Turun yliopiston kasvavasta kansainvälisestä suosiosta ovat sen kansainväliset maisteriohjelmat ja yliopistoon tulevien vaihto-opiskelijoiden määrän tasainen kasvu.

4. Koulutusvienti ei ole yhtä kuin lukukausimaksut

Lukukausimaksujen perustelu koulutusviennillä on ongelmallinen, sillä koulutusvienti on maksullista liiketoimintaa, eikä sitä voida tukea suoraan eikä välillisesti valtion rahoituksella. Jos lukukausimaksuja aletaan periä, maksujen tulisi olla täyskustannuksia. Tämä lisäisi luonnollisesti eriarvoisuutta eri koulutusohjelmien välillä, sillä kustannuserot ovat suuria. Monet koulutusohjelmat olisivat lopulta niin kalliita, ettei niihin riittäisi hakijoita.

Lopuksi

Hallituksen esityksessä tehdään vertailuja muihin Pohjoismaihin, mutta vain OKM:n tavoitteisiin soveltuvien osin. Ruotsi ja Tanska ovat ottaneet käyttöön nyt esitetyn kaltaiset lukukausimaksut EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille. Siellä lukukausimaksujen käyttöönotto on vähentänyt merkittävästi EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevia opiskelijoita, jolloin koulutuksen maksullisuus on osoittautunut korkeakouluille kannattamattomaksi vaihtoehdoksi. Vaikka kansainvälisten opiskelijoiden määrät ovat myöhemmin nousseet, kasvu on perustunut lukukausimaksuista vapautettuihin EU- ja ETA-maiden opiskelijoihin.

Muista Suomen kannalta keskeisistä vertailumaista Saksa on juuri päättänyt luopua omista lukukausimaksuistaan. Jos Suomi siirtyy nyt maksulliseen koulutukseen, hakijoille on tarjolla vastaavan tasoinen, laajemmalla koulutustarjonnalla ja työmarkkinoilla varustettu vaihtoehto EU-alueella.

TYY vastustaa hallituksen esityksessä esitettyjen lukukausimaksujen käyttöönottoa Suomessa. TYY toivoo, että lukukausimaksujen sijaan keskityttäisiin kehittämään koulutusviennin ja yhteistyön eri muotoja, jotka lainsäädäntö jo nyt mahdollistaa. Maksuton ja laadukas koulutus ovat tärkeitä vetovoimatekijöitä, joita Suomella ei ole varaa menettää.

Turussa 13.11.2014

Virva Viljanen

Hallituksen varapuheenjohtaja

Tomi Nyström

Pääsihteeri

Lisätietoja:

Satu Nurmi

Kansainvälisten asioiden asiantuntija

tyy-kvsihteeri@utu.fi